

LBRIS

We know
books

Sfântul Iustin Popovici

TĂLCUIRE LA EVANGHELIA DUPĂ SFÂNTUL APOSTOL IOAN

Traducere din limba sârbă:
Monahia Domnica Țalea

PARTOȘ
Editura Partoș
2024

deseori începe să spună că nu există Dumnezeu. De regulă oamenii răi sunt atei, pe față sau în taină. Spun: există și printre atei mulți oameni buni. Da, atei pot fi buni în chip vremelnic, buni în afară, în chip fariseic. Însă ateul nu poate fi cu adevărat bun, mult timp bun, bun în profunzime, bun în nemurire, căci pentru aceasta este necesar să fie într-o legătură duhovnicească, într-o înrudire duhovnicească cu Cel Singur cu adevărat Bun și Veșnic Bun: cu Dumnezeu și Domnul Hristos. Rămâne adevărat prin toate veacurile cuvântul dumnezeiesc al Mântuitorului: *Fără de Mine nu puteți face nimic* (Ioan 15, 5).

III, 12-15

În Biserică *Însuși Adevărul* dă mărturie despre Sine, și dau mărturie pentru El (Adevăr) și martorii Adevărului. Domnul Hristos este *Însuși Adevărul*, iar martorii Adevărului sunt Apostolii, Sfinții și toți credincioșii. De fapt, Biserica nu este altceva decât o neîncetată mărturie despre Hristos – Dumnezeu și Mântuitorul lumii și al omului. Căci în ea viețuiește și lucrează neîncetat Dumnezeu-om Hristos și toate desăvârșirile Sale dumnezeiești împreună cu toate puterile dumnezeiești: *Iisus Hristos, ieri și azi și în veci, același este* (Evrei 13, 8). Întotdeauna este aceeași și puterea Sa de-viață-făcătoare și de-minuni-făcătoare, întotdeauna este aceeași și Iubirea Sa, Adevărul Său, Dreptatea Sa, Bunătatea Sa și Veșnicia Sa; întotdeauna este aceeași și Evanghelia Sa. Cel ce are ochi de văzut, poate și astăzi vedea, precum acum două mii de ani au văzut cei care au vrut să vadă.

CUPRINS

TÂLCUIRE LA EVANGHELIA DUPĂ SFÂNTUL APOSTOL IOAN

Capitolul 1

Divinitatea lui Dumnezeu-Logosul Întrupat.....	10
Cea dintâi mărturie a Sfântului Ioan Botezătorul despre Mesia: Domnul Hristos.....	30
A doua mărturie a Sfântului Ioan Botezătorul despre Mesia: Domnul Hristos.....	34
A treia mărturie a Înaintemergătorului despre Mesia, și cei dintâi ucenici ai lui Hristos.....	37

Capitolul 2

Iisus la nuntă în Cana Galileii.....	43
Iisus îi alungă din templu pe negustori.....	46

Capitolul 3

Convorbirea Domnului Iisus cu Nicodim.....	50
Cea din urmă mărturie a Sfântului Ioan Botezătorul despre Mesia – Iisus.....	61

Domnul Iisus și femeia samarineancă.....	65
Tămăduirea fiului slujitorului de împărat.....	71

Capitolul 5

Domnul Iisus și minunea de la scăldătoarea Vitezda.....	72
Domnul Iisus despre Sine ca Mesia.....	73

Capitolul 6

Plecarea lui Hristos în Galileea și minunata hrănire a poporului cu cinci pâini și doi pești.....	87
Umblarea lui Iisus pe mare.....	89
Învățătura lui Hristos despre Sine ca Pâine a vieții.....	90

Capitolul 7

Plecarea lui Hristos la Ierusalim la sărbătoarea corturilor	107
Hristos în templu.....	108

Capitolul 8

Hristos și femeia păcătoasă.....	113
Cuvântul lui Hristos despre Sine ca fiind Mesia cel Adevărat	115

Capitolul 9

Hristos îl tămăduiește pe orbul din naștere.....	130
---	------------

Capitolul 10

Hristos – Păstorul cel bun.....	136
Hristos vorbește în templu despre Tatăl și despre Sine.....	146

Capitolul 11

Învierea lui Lazăr.....	154
--------------------------------	------------

Capitolul 12

Hristos în Betania și Ierusalim.....	162
---	------------

Capitolul 13

Cina cea de Taină a lui Hristos împreună cu ucenicii	179
---	------------

Capitolul 14

Cuvântarea de despărțire de ucenici.....	190
---	------------

Capitolul 15

Hristos, Vița cea Adevărată – despre Duhul Sfânt	205
---	------------

Capitolul 16

Cuvânt de despărțire, făgăduința Sfântului Duh	225
---	------------

Rugăciunea arhierescă a lui Hristos.....234

Capitolul 18

Rugăciunea din grădina Ghetsimani, trădarea și judecata lui Hristos.....250

Capitolul 19

Judecata lui Hristos, răstignirea și îngroparea.....258

Răstignirea lui Hristos – grija pentru Maica Domnului262

Îngroparea lui Hristos.....264

Capitolul 20

Învierea lui Hristos și arătarea înaintea ucenicilor266

Arătarea înaintea Apostolului Toma.....270

Capitolul 21

Arătarea lui Hristos Înviat înaintea ucenicilor.....278

Veșnica Evanghelie.....280

TÂLCUIRE LA EPISTOLELE SFÂNTULUI IOAN TEOLOGUL

Cuvânt-înainte.....287

Tâlcuire la întâia Epistolă a Sfântului Ioan Teologul.....290

Tâlcuire la a doua Epistolă a Sfântului Ioan Teologul.....369

Tâlcuire la a treia Epistolă a Sfântului Ioan Teologul.....374

Tâlcuire la Evanghelia după Sfântul Apostol Ioan

Capitolul 1

Divinitatea lui Dumnezeu-Logosul Întrupat (1, 1-18)

1, 1
Dacă *începutul* este pustiu și lipsit de orice sens, cum va fi ceea ce izvodește din el și vine de la el? Dacă *la început*, înaintea tuturor începuturilor, este nimic, atunci din nimic poate ieși doar nimic. Rațiunea noastră umană – care cugetă în principiu pe categorii: început, conținut, sfârșit – nu poate să cugete fără un început nici despre lume, nici despre ființă, nici despre existență. Pornind de la sine, ca de la cea dintâi realitate nemijlocită a sa, către ceea ce este la începutul său, ea, prin natura ființei sale, trebuie să se întrebe: ce este *începutul* tuturor începuturilor, începutul dinaintea tuturor începuturilor și chiar începutul cugetului omenesc? Căci, îndată ce rațiunea omenească începe să cugete, ea are început în însuși actul cugetării. În acest fel, are *început* și în însăși ființa, ființarea și existența sa. Iar dacă rațiunea omenească cuprinde această lume văzută, ea se întrebă în mod just, firesc și logic: care este începutul acestei lumi, ce este înaintea începutului acestei lumi? Căci este evident că această lume are un început, din moment ce și eu, cugetul omenesc, am un început. Cugetul Sfântului Evanghelist Ioan, călăuzit și insuflat de Dumnezeu, vede acest dintâi *început*, protoînceput (început originar), începutul tuturor

începuturilor, înfăptuit cu totul *de către Logos*, de către Dumnezeu. El este *Începutul*, El umple întregul început, El este *la început* – ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος – la început era Logosul.

La *începutul* lumii, înaintea tuturor începuturilor, ca început al ființei, al existenței, al lumii și al vieții, stă Dumnezeu-Logosul: Creatorul a tot ceea ce a început și, prin ființare, dăinuiește. Acest Atotînceput este Atotînceputul, deoarece nu are început; el este într-o neconținută dăinuire; iar El dăruiește puteri tuturor începuturilor în lumea creată pentru ca, prin ființare, să dăinuie, să se dezvolte și să se deruleze în cele mai diferite forme de ființare și petrecere. De aceea este exprimat cuvântul de-Dumnezeu-înțelepțit care înseamnă nu doar dăinuire, ci atotdăinuire: ἦν – *era*. Însă acest verb rămâne o schemă gramaticală seacă dacă nu este umplut de către Logosul, de către Înțelepciunea, Cuvântul (lui Dumnezeu), de către Dumnezeu.

Dacă mergem pe urma cugetului omenesc curios după *începutul* acestui Atotînceput, după începutul *Logosului*, îl vedem în: *Și Logosul era la Dumnezeu* – καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν. Începutul Lui este *la Dumnezeu*, ceea ce înseamnă că El nu are început; este cu totul la Dumnezeu, cu toate că este de sine stătător, liber din punct de vedere ipostatic, fără a fi lipsit de personalitate printr-o cufundare impersonală în Dumnezeu. Cugetul omenesc, atunci când cugetă la Dumnezeu, nu poate altfel și nu-și închipuie începutul Lui fără de început. Cel mai firesc și cel mai logic pentru el este să și-L închipuie pe Dumnezeu nesfârșit și nemărginit din toate punctele de vedere, chiar și din punct de vedere al începutului: *de la început* El este nesfârșit, nemărginit, fără început. Da, acesta este singurul *început fără de început*. De aceea *Logosul* este cu toată Ființa Sa, întreg, *la Dumnezeu* – πρὸς τὸν Θεόν; iar aceasta înseamnă: cu totul nesfârșit, din toate părțile, nesfârșit și nemărginit. Deși este *la Dumnezeu*, Logosul nu este cu nimic mai mic decât Dumnezeu: toate desăvârșirile Dumnezeirii sunt întru El precum întru Dumnezeu și, după tot și după toate, El este Dumnezeu și Acesta este *Dumnezeu-Logosul*. De aceea, prin Duhul Sfânt, prin intermediul Sfântului văzător-altainelor și văzătorul-de-Dumnezeu, este și zis: *la Dumnezeu era Logosul* – καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος. Ceea ce înseamnă că Dumnezeu-

Logosul este o Persoană distinctă la Dumnezeu, a doua Persoană a Sfintei Treimi. Astfel, *la început*, înaintea tuturor începuturilor stă și există Preasfânta Treime. Căci Dumnezeu-Logosul nu este nicicând despărțit de Dumnezeu-Tatăl; El este permanent și veșnic *la Dumnezeu* – πρὸς τὸν Θεὸν. El „nu are început” (cf. 1 Ioan 2, 13).

Sfântul Chiril al Alexandriei, înțelepțit de Dumnezeu, bine-vestește: Prin *început*, Fericitul Evanghelist Ioan menționează aici pe Dumnezeu-Tatăl, pentru ca firea dumnezeiască să se arate mai presus de toate, având sub stăpânirea sa toată făptura. Nu există nimic mai vechi decât *începutul*. Cuvântul folosit „era” înseamnă *începutul* dinainte de veci al lui Dumnezeu-Logosul și conduce cugetul omenesc către o profunzime de nepătruns, către o naștere de nedescris și în afara timpului. Evanghelistul bine-vestește: *Și Logosul era la Dumnezeu*, iar prin aceasta se referă la Ipostasul lui Dumnezeu-Tatăl și la Ipostasul lui Dumnezeu-Fiul.⁴

1, 2

Buna-vestire a tunătorului nou-testamentar al adevărului dumnezeiesc-omenesc, care urmează, ne arată că Logosul este Dumnezeu și că Dumnezeu este cu adevărat Sfânta Treime: *Logosul era la început la Dumnezeu – Logosul era Dumnezeu* (vers. 1). Ceea ce înseamnă: Dumnezeu-Logosul nu este întru nimic mai mic decât Dumnezeu-Tatăl, nici după începutul ființării nu este mai întârziat decât Dumnezeu-Tatăl, nici nu este o creație „înaintea tuturor veacurilor”, precum au învățat arienii, hulitori de Hristos și hulitori de Dumnezeu. În niciun sens, El nu este *creație* – ποίημα, ci întru toate și după toate, totdeauna și de-a pururea este veșnicul Dumnezeu-Logosul, de-a pururea ἦν πρὸς τὸν Θεὸν – *era la Dumnezeu*, îndreptat *către Dumnezeu* – nicicând și prin nimic mai mic decât El, nici chiar după începutul ființei și ființării Sale. Logosul *era la început*. Însă pentru ca cineva să nu cugete că acest început are început sau că Logosul nu este adevăratul și autenticul Dumnezeu, după toate întocmai cu Dumnezeu-Tatăl, Sfântul bine-vestitor mai adaugă: *El era*

4. Sfântul Chiril al Alexandriei, *Tâlcuire la Evanghelia Sfântului Ioan, cartea întâi; 1 și 2* (trad. în lb. rusă).

dintru început la Dumnezeu. Astfel, sfânta logică a Evanghelistului cuvântător-de-Dumnezeu nu îngăduie nici cugetul că Dumnezeu-Logosul ar fi prin ceva mai prejos sau mai mic decât Dumnezeu-Tatăl.

Sfântul Ioan Gură de Aur bine-vestește: Fiul tunetului are cheile cerului. El este înveșmântat în Hristos. Tărâmul activității sale este întregul cer, sala de spectacole – universul. Spectatorii sunt toți îngerii, iar dintre oameni, cei care sunt asemenea îngerilor sau doresc să devină asemenea acestora. Puterile de sus îl înconjoară pe Evanghelistul Ioan, minunându-se de noblețea sufletului său și de podoaba virtuților sale, prin care L-a atras la sine pe Hristos Însuși și a dobândit har duhovnicesc. De aceea ne îndreptăm toată atenția nu asupra pescarului, nu asupra fiului lui Zevedeu, ci asupra celui care cunoaște adâncimile lui Dumnezeu, adâncimile Sfântului Duh. El nu va zice nimic omenesc, ci tot ce ne va grăi va fi din adâncimile Duhului Sfânt, din acele taine pe care nici măcar îngerii nu le cunoșteau înainte de a se întâmpla. Acestea ni le-a descoperit Apostolul Pavel spunând: *Pentru ca înțelepciunea lui Dumnezeu cea de multe feluri să se facă cunoscută acum, prin Biserică, începătorilor și stăpânilor, în ceruri* (Efeseni 3, 10). Adică, îngerii împreună cu noi au învățat ceea ce nu cunoscuseră mai înainte. Evanghelistul Ioan s-a învrednicit să pătrundă cu mintea în taine de netâlcuit și, avându-L întru sine pe Însuși Domnul cuvântătorul, nu s-a supus niciunei slăbiciuni omenesci... Evanghelia nu este producția proprie a Sfântului Evanghelist Ioan, ci este lucrarea puterilor dumnezeiești care a lucrat în urechile sale... Evanghelistul ne aduce o dogmatică atât de înaltă, o rânduială de viețuire atât de minunată și o astfel de înțelepciune, așa cum îi este cu puțință celui ce bine-vestește chiar din adâncimile Sfântului Duh și o aduce la cunoștință precum acela care abia a coborât din înălțimile cerești. Prin intermediul Evanghelistului, Însuși Dumnezeu bine-vestește neamului omenesc.⁵

1, 3

Iată începutul tuturor începuturilor; iată Atotizvorul din Care a izvorât *tot ceea ce s-a făcut*: toate pâraiele ființării provin din El, ramificându-se în nenumărate pâraie și pâraiașe, în nenumărate încă

5. Cuvântarea I, 1-2 la Evanghelia după Sfântul Ioan: Migne, PG 59, p. 25-31

LIBRIS books

și mai mărunte pârâiașe, prin vasele capilare, până la atomi, electroni, fotoni, protoelectroni. Prin toate acestea, se revarsă puterea creatoare a Logosului în chip minunat diferențiată, revărsată, ramificată și extinsă: *Toate prin El s-au făcut din ce s-a făcut: toate* de la cel mai mare până la cel mai mic, de la cel mai invizibil până la cel mai vizibil, *toate* pe care le vedem pe scoarța lumii și tot ceea ce nu vedem sub această scoarță. Acest *toate* logic, cine știe în ce fel de dimensiuni se extinde, cine știe unde și cum îi sunt sfârșiturile, dimensiunile, adâncimile, lărgimile și înălțimile! Fără îndoială că acest *toate* nu se poate comensura cu nicio măsură omenească, cu nicio rațiune omenească. În acest *toate* – πάντα, creat de Logosul, cât de nenumărate sunt lucrurile pe care noi, oamenii, cu organul vederii noastre nu le vedem și cât de multe sunt cele pe care chiar nu le observăm. Doar la Dumnezeu-Logosul *toate care s-au făcut*, adică toate lumile văzute și cele nevăzute sunt și reprezintă o unitate organică, o unitate logică și logică. Doar începând de la El și călăuzit de El, gândul omului poate prevedea, întrezări, iar simțământul uman poate simți; și doar sfințit și iluminat de către El, cugetul omului poate înțelege și cunoaște, iar inima omului, neîndoielnic, află și pricepe. Pentru a face o piatră, câte și ce fel de puteri ar fi necesare? Cu siguranță, puteri incomparabil mai mari decât cele omenești, căci nicio putere omenească nu ar putea face, din nimic, nici cea mai mică pietricică. Dar mai mult decât atât, să facă soarele, luna, cerurile, pământul, omul, sufletul, cugetul, simțirea, conștiința! O, pentru toate acestea sunt necesare puteri incomparabil mai mari decât cele omenești, puterile lui Dumnezeu-Logosul. De aceea s-a zis: *Și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut* (vers. 3). Ceea ce înseamnă că în ființare se intră doar cu ajutorul lui Dumnezeu-Logosul; nu există o altă intrare, nu există alte uși cu ajutorul cărora s-ar putea intra în împărăția ființării (existenței). Și din acest punct de vedere sunt valabile acele cuvinte ale lui Dumnezeu-Logosul Întrupat: *Eu sunt ușa* (Ioan 10, 9).

Nu există făpturi, nu există fărâmituri care sunt și care să nu fi fost create de Dumnezeu-Logosul. Peste toate, prin toate și întru toate este suflarea Sa creatoare, puterea Sa atotcreatoare. Dacă cugetul omenesc ar putea să descompună până la capăt atomul și soarele, ar

afla această putere logică și într-unul, și în celălalt. După obârșia sa, totul este logic. De aceea, toată făptura, întreaga creație este și cea dintâi Evanghelie a lui Dumnezeu, cea dintâi protoevanghelie despre Dumnezeu-Logosul, Creatorul și Atotfiitorul a tot ceea ce există. De fapt, toată lumea creată, toate universurile văzute și cele nevăzute sunt forma lor de arătare a lui Dumnezeu și a lui Hristos. Doar pe dinafară și la suprafață, doar printr-un scurmat de găină cu cugetul omului prin scoarța grunjoasă, prin pulberea de la suprafața universului, nu se descoperă și nu se vede aceasta. Îndată ce cugetul omenesc pornește cu adevărat prin această lume, pretutindeni, în inima fiecărei făpturi află puterea dumnezeiască logică: putere ce călăuzește tot ceea ce există prin căile tainice ale ființării către atotunitatea de Dumnezeu rânduită a universului (cf. Coloseni 1, 16; Evrei 2, 10). *Toate care s-au făcut*, cu scop dumnezeiesc s-au făcut, căci *toate de către Dumnezeu-Logosul s-au făcut*. Nu există nimic întâmplător în lumea lui Dumnezeu; cea mai mică „întâmplare” nu a făcut nimic în această lume. Nu există întâmplări, nu este nimic întâmplător, căci există Dumnezeu-Logosul, Care este Atoateînțelepciunea, Atoatelogica, Atoateputerea a tot ceea ce există și în același timp: Atoateproniatorul, căci este Atoatefăcătorul.

Dar diavolul? Oare și acesta *prin El s-a făcut*? Da, numai că Dumnezeu-Logosul l-a făcut ca înger sfânt și luminos. El a intrat într-o astfel de ființare. A devenit diavol pentru că, dus și condus de semeața sa iubire de sine, a dorit să-L îndepărteze pe Dumnezeu și să devină el însuși Dumnezeu. În acest fel, prin reaua întrebuintare a liberei lui voințe, prin semeața lui iubire de slavă, s-a prefăcut din înger sfânt și luminos în diavol: într-o făptură potrivnică lui Dumnezeu, răutăcioasă, păcătoasă și atotîntunecată. De fapt, diavolul se zidește pe neființă, pe umbrele închipuirii lui că ar fi ceva măreț și foarte mare. Însă el, prin aceasta, este diavol, prin aceasta a înnebunit, că vrea ca împărăția ființării lui, a ființei lui să o întemeieze nu pe Dumnezeu-Logosul, ci pe înfumurarea lui fantasmagorică și pe iubirea de sine lipsită de sens. Esența tragediei diavolești constă în faptul că vrea să-și întemeieze ființa lui pe neființă. În aceasta constă și tragedia răutății și a păcătoșeniei diavolești, chiar și a răutății omenești și a

păcatului omenească: vrea să întemeieze ființa lui, existența lui, pe ceva ce nu Îl are în sine pe Dumnezeu-Logosul, care nu Îl are în sine pe Dumnezeu Adevărat. Iar aceasta înseamnă că vrea să întemeieze ființa lui pe neființă. În aceasta constă și cea dintâi nebunie a diavolilor, în aceasta este și întreaga nebunie demonică a oamenilor, care țin în încordare firea sa omenească și care s-a hotărât de bunăvoie să săvârșească păcatul și răutatea. Cugetul înțelept de Dumnezeu al Sfântului Grigorie de Nyssa arată întreaga taină a răutății și a filosofiei păcatului. Iat-o: „răutatea își are ființa în neființă”.

Sfântul Chiril al Alexandriei bine-vestește: Dumnezeu-Logosul, ca Fiul Unul-Născut, le face pe toate în mod neîndoielnic cu împreună-lucrarea și împreună-prezența Tatălui și a Duhului Sfânt. Iar Fiului Îi este împreună-prezent Tatăl nu ca unui neputincios, pentru a face ceva din cele existente, ci fiind întreg deoființă cu Fiul. Prin urmare, Unul există în Celălalt în mod firesc și indispensabil și, când lucrează Tatăl, este evident că lucrează și Fiul ca Putere a Sa firească, esențială, ipostatică. În același fel, când lucrează Fiul, lucrează și Tatăl, ca izvor al Logosului creator, prezent în mod firesc la propria Facere, precum focul este prezent în căldura care provine din el.⁶

Sfântul Ioan Gură de Aur, înțelept de Dumnezeu, tâlcuiește taina lui Dumnezeu-Logosul. Cuvintele fericitului Evanghelist: *La început era Logosul* înseamnă nu altceva decât ființa veșnică și nemărginită... Nu s-a zis: *era în Dumnezeu*, ci: *era la Dumnezeu*, ceea ce înseamnă veșnicia lui Dumnezeu-Logosul după ipostas. Logosul este ființa ipostatică, aceea care, în chip nepătimaș, își trage obârșia de la Dumnezeu Însuși.⁷

Sfântul Teofilact al Bulgariei, Arhiepiscopul Ohridei, înțelept de Dumnezeu, tâlcuind cuvintele Evanghelistului: *Logosul era la Dumnezeu*, arată că Fiul este împreună veșnic cu Tatăl și că Tatăl nu a fost nicicând fără de Fiul. Este vorba despre două Persoane, însă o singură fire și o singură Dumnezeuire. Logosul nu S-a despărțit nicicând de Dumnezeu-Tatăl și nu S-a arătat ca vreun anti-dumnezeu – ἀντίθεος.⁸

6. *Idem*, cartea 1, cap. 5.

7. Cuvântarea II, 4; *Idem*, p. 34; Cuv. III, 3; p. 40, Cuv. IV, 1; p. 47.

8. Tâlcuire la Sfânta Evanghelie (trad. rus.).

1, 4

Nu doar facerea lumii, ci însăși apariția vieții, în nemărginitul ei caracter tainic de nepătruns, a venit de la Dumnezeu-Logosul și în întregime *era la El* – ἐν αὐτῷ ἦν. Fără îndoială, *viața* nu este ceva care a luat ființă de la sine însăși în abia înființata creație, în pântecul naturii; nici nu putea să se facă *ceea ce s-a făcut* doar de la sine, să izvodească *viața*. Este evident: *viața* în întregime sa și în toate minunatele sale amănunte își trage obârșia direct de la Dumnezeu-Logosul. Tot ceea ce în lumea creată s-a făcut, chiar și *viața* – *prin El s-a făcut*; și pentru tot ceea ce este viu este valabil aceasta: *fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut* viu (vers. 3). Puterile și granițele vieții sunt în Dumnezeu-Logosul. Astfel este întreaga *viață* și tot ceea ce viază, Evanghelia despre Dumnezeu-Logosul, propovăduirea, buna-vestire despre El. De aceea taina *vieții* este atât de sublimă, complexă și minunată dumnezeiește, căci în ea este Dumnezeu-Logosul întreg, Care, prin ea și după ea, își răspândește tainele și puterile sale dumnezeiești. Astfel este și *viața*, de la un capăt la altul, de la început până la sfârșit, forma sa de arătare a lui Dumnezeu, de arătare a lui Hristos. Tot ceea ce viază, prin însăși natura ei, Îl anunță pe Hristos Dumnezeu-Logosul. De aceea și *viața*, precum și apariția acesteia în natura „moartă”, din nimic, nu poate fi explicată decât prin Dumnezeu-Logosul. Deoarece *viața*, prin ființa sa, se afundă și izvorăște din Dumnezeu-Logosul și din desăvârșirile Sale; aceasta și toate ale sale au, în esență, un caracter logosic. Logosul este singura logică dumnezeiască a vieții, de aceea se și numește *Logosul vieții* (1 Ioan 1, 1). De fapt, fără Hristos, fără această Logică, dumnezeiasca Logică a vieții, întreaga *viață* devine o absurditate cumplită și ucigătoare de suflet. De îndată ce omul vrea să explice, să imprime un sens vieții fără Dumnezeu-Logosul, deja a pășit pe stânca primejdioasă a absurdității prin care se îndreaptă spre un haos deplin și către moarte duhovnicească. Căci, ce este această moarte? Moartea este să vrea să fie viu fără Dumnezeu-Logosul. Iar ea apare îndată ce omul vrea să înfăptuiască acest lucru. Protopărintele Adam a fost cel dintâi care a vrut aceasta: a vrut să viețuiască, însă nu cu Dumnezeu, ci cu păcatul. Iar acest

lucru înseamnă că a vrut ca, pe neființă, să-și construiască ființa. Și, astfel, moartea a intrat în firea omenească. Iar moartea? Este din aceeași fire și logică din care sunt diavolul, păcatul și răutatea. Sau, mai bine zis, o trinitate este: păcatul, moartea și răutatea; trinitatea – nedespărțită și deoființă. Ea vrea să se zidească, să se construiască, să se întemeieze pe închipuiri, pe năluciri, pe halucinații.

Îndată ce cugetul omenesc se mută în păcat, deja a pășit în moarte duhovnicească. Iar moartea duhovnicească apare în sufletul omului când el se desparte de Dumnezeu-Logosul, atunci când nu vrea să viețuiască prin El, când nu vrea să creadă în El și, în cele din urmă, când se leapădă și Îl tăgăduiește, când afirmă: nu există Dumnezeu. Aceasta este culmea caracterului muritor, cea de-a doua moarte (cf. Apocalipsă 21, 8), care este și cel mai infernal iad pentru sufletul omului care poartă chipul lui Dumnezeu, iadul său veșnic. În această a doua moarte pentru sufletul omului, cu adevărat, nu este Dumnezeu, cu adevărat, nu există Dumnezeu, fiindcă nu Îl vrea întru sine, nu vrea puterile Sale de-viață-făcătoare, luminoase și sfinte. Iar Dumnezeu nimănui nu i Se impune cu forța. Astfel, sufletul, care cu adevărat viețuiește doar prin Dumnezeu-Logosul și de la El, dobândește tot ceea ce este viu întru el. Îndată ce prin păcate și necredință Îl scoate dintru sine pe Dumnezeu-Logosul, rămâne viu în virtutea inerției, dar viu în păcat și în moarte. Iar viața, a cărei singură esențială și îmbucurătoare putere și al cărei singur sens logic nemuritor este Dumnezeu-Logosul, îndată ce Îl pierde pe Dumnezeu, se preface în moarte, în absurditate, în iad, în grozăvie, în nălucire, în iluzie monstruoasă, care se proclamă nebunește pe sine ca fiind tot și toate în toate lumile. Astfel, sufletul se chinuiește pe sine însuși prin chinuri veșnice. Iar acesta și este iadul, care începe în această viață, pentru ca, prin conținutul neschimbător al sufletului, să se prelungească veșnic în cealaltă lume. De pildă? Bogatul din pilda despre bogătașul nemilostiv și săracul Lazăr (cf. Luca 16, 19-31).

Viața este logică prin sine însăși, iar aceasta înseamnă dumnezeiește logică. De aceea a vieții înseamnă a fi logic, a înfăptui logicele puteri și însușiri dumnezeiești. A intra în viață înseamnă a intra în tot ceea ce este al Logosului, al lui Dumnezeu: în lumina,

adevăru, dreptatea, bunătatea, iubirea, nemurirea, înțelepciunea Sa. Iar fiindcă Dumnezeu-Logosul este veșnica Lumină dumnezeiască, acest a trăi nu este altceva, de fapt, decât a străluci. Și încă: a vieții înseamnă a fi în lumină. Doar ca ființe vii, oamenii pot privi în lumina vieții sensul lor veșnic, dumnezeiesc, logic. Pentru om, a vieții înseamnă a menține sufletul, care este aprins de lumina logică, în strălucire și luminare, prin ceea ce este logic, dumnezeiesc, nemuritor. Și tot ce există în om își vede adevărata cale doar în lumina lui Dumnezeu-Logosul. Și ceea ce viază – prin El viază. Deoarece este cu toată ființa sa în Dumnezeu-Logosul, viața este viață și, în același timp, lumină. Iar fără aceasta și în jurul acesteia este întuneric. De aceea întunericul este sinonim cu moartea, este însăși moartea. De aceea Sfântul Evanghelist bine-vestește: și viața era lumina oamenilor – ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων (vers. 4). Viața înseamnă lumină, a vieții înseamnă a străluci, iar acest a străluci este prin Dumnezeu-Logosul. Aceasta este primordiala, dumnezeiasca, nemuritoare, nestinsa Lumină. Și Ea toată, prin întruparea lui Dumnezeu-Logosul, S-a sălășluit în om, Ea – Lumina cea adevărată (Ioan 1, 9). Și, de aici, buna-vestire a Dumnezeului-om: Eu sunt Lumina lumii (Ioan 8, 12). Viața, din protoesența ei, strălucește prin lumina logică; de aceea și materia din care este trupul omului se compune din fotoni, din semne luminoase. Tot ceea ce intră în viața oamenilor este țesut din lumină, din puteri strălucitoare și din materie luminoasă.

1, 5

Viața? Este întreagă în Dumnezeu-Logosul și de la Dumnezeu-Logosul. Tot ce nu este întru El și de la El rămâne în întuneric. Iar acesta? Este în moarte. Căci moartea este tot ceea ce nu Îl are pe Dumnezeu-Logosul și este în afara Lui. Și ce anume este așa? Păcatul, răutatea și diavolul. Acestea trei. Însă acestea trei reprezintă o singură moarte. Iar moartea – este un neconținut întuneric, un veșnic întuneric și beznă. Doar acest întuneric nu pricinuieste nicio pagubă lui Dumnezeu-Logosul, nu Îl micșorează, nici nu Îi stinge veșnica Lumină, pe care El o aprinde prin viață și prin intermediul oamenilor. Ea este ca și cum nu ar fi, deoarece, acolo unde luminează

Lumina logică, acolo nu este *întuneric* și nici nu poate fi. De aceea Sfântul Ioan bine-vestește: *Și lumina luminează în întuneric și întunericul nu a cuprins-o* (vers. 5). *Întunericul* este ceva îngădit, căci vine de la ființele create; iar *lumina* lui Dumnezeu-Logosul este nemărginită, de aceea *întunericul nu o poate cuprinde*. Ea este nemărginită și în viața oamenilor, ca o creație logică. De aceea nici pe el *întunericul* nu îl poate cuprinde, atâta vreme cât luminează prin Dumnezeu-Logosul și răspândește lumină prin puterile Sale de-viață-făcătoare. Experiența creștină se întemeiază pe viețuirea și lucrarea Dumnezeului-om, Domnul Hristos: Dumnezeu este lumină, ura este întuneric: cel care iubește rămâne în lumină; cel care urăște rămâne în întuneric (cf. 1 Ioan 2, 10-11). Principiul nou-testamentar este: orice virtute evanghelică este lumină; orice viciu este întuneric.

Și lumina luminează în întuneric. Sfântul Ioan Gură de Aur, înțelept de Dumnezeu, tâlcuiește: prin *întuneric*, sunt numite aici moartea și rătăcirea. Lumina artificială luminează nu în întuneric, ci când nu este întuneric; însă propovăduirea evanghelică *a luminat* și în mijlocul întunericului rătăcirii care înconjura totul. Această *lumină* pătrunde chiar și în întuneric și îl biruiește. Fiindcă nici moartea, nici rătăcirea nu au stăpânire asupra acestei *lumini*, ci ea strălucește și luminează pretutindeni cu propria putere, ceea ce spune și Evanghelistul: *și întunericul nu a cuprins-o*. Da, ea este de nebiruit și nu-i place să se sălășluiească în sufletele care nu doresc lumina... Dumnezeu nu se apropie de noi cu forța, ci după voința noastră, după dorința noastră și după buna noastră dispoziție. Nu închide ușa acestei *lumini* și vei ajunge să trăiești o mare desfătare. Această *lumină* vine la noi cu ajutorul credinței și, venind, îl luminează foarte mult pe cel care o primește. Iar, dacă îi oferi o viețuire curată, ea se va sălășlui permanent întru tine.⁹

Sfântul Chiril al Alexandriei spune: Fiul nu este creat; dimpotrivă, El este Dumnezeu și, prin urmare, *viața după fire*... Fiul este *viața după fire*, ca Dumnezeu din Dumnezeu și *viață din viață*... Pentru iubirea de oameni a lui Dumnezeu, creaturile au lumină și, în același timp, cu trecerea lor în ființă, aduc cu sine întru ele și o putere a înțelegerii.¹⁰

9. *Idem*, Cuvântarea V, 3-4; p. 58.

10. *Idem*, Cartea I, cap. 6, 7.

1, 6-11

Fiecare lucrușor, fiecare ființă răspândește lumină, luminează prin intermediul Logosului, prin lumina logică, deoarece întru aceasta este esența ființării și a ființei. În același fel, întreaga creație laolaltă strălucește, luminează prin lumina logică. Însă, pentru ca omul să o privească și să o vadă, este necesar să aibă ochii sufletului sănătoși, vederea minții sănătoasă, inimă curată. Fiindcă păcatele sunt precum o peliculă care cade pe ochi, iar aceștia nu mai văd lumina, cu toate că ea există pretutindeni împrejur în înălțime la nesfârșit, în adâncime la nesfârșit și în toate părțile la nesfârșit. În acest sens, cel mai văzător dintre oameni până la Hristos este Sfântul Ioan Botezătorul. Întreaga sa misiune a constat în aceasta: a revela oamenilor *lumina cea adevărată*. El *mărturisește* despre aceasta ca un martor ocular care privește permanent această lumină și ca un simțitor de Dumnezeu, care simte intens această lumină. Asemuit cu această *lumină adevărată*, cu Atotlumina – cu Dumnezeu-Logosul, el nu este lumina, în pofida faptului că, în lumea oamenilor, el luminează cu lumina și dreptatea sa precum soarele. Cu toate că, după cuvintele Mântuitorului Însuși, el (Sfântul Înaintemergător) a fost *cel mai mare între cei născuți din femeie*, Sfântul Evanghelist spune despre el: *Nu era el Lumina, ci ca să mărturisească despre Lumină* (vers. 8). Chiar dacă Sfinții Apostoli și ceilalți sfinți au fost *lumina lumii* (Matei 5, 14), ei și-au luat lumina cu împrumut de la Dumnezeul luminii; ei sunt doar transmițătorii dumnezeieștii Lumini a Logosului. Scopul venirii lor în lume, ca și al Înaintemergătorului, este *ca să mărturisească despre Lumină, ca toți să creadă prin el*. Înseamnă că el este doar calea, trecerea și străbaterea către Lumina cea Adevărată, care este Dumnezeu-Logosul. *Prin el*, către Dumnezeu-Logosul. Aceasta este întreaga sa propovăduire.

Această Atotlumină nu este ceva neobișnuit și străin de ființa umană; o va afla orice om în orice faptură doar dacă merge până în străfundul ei, până la inima ei: deoarece aici sunt răspândite nenumărate grăunțe ale luminii logosice. Iar înainte de toate, aici Atotlumina, cele mai puternice reflecții ale Ei, se vor afla în sine însăși, în cea mai tainică chintesență a ființei sale umane. Căci, în această lume pământească a noastră, Dumnezeu-Logosul trimite

fiecare ființă umană împreună cu această lumină. Iar această lumină este esența asemănării omului cu Dumnezeu. Ea îi este lumină în întunericul existenței, principala, nestinsa lumină. De aceea pentru om este firesc și logic să creadă în această Lumină Logosică, în Dumnezeu-Logosul, în această Lumină adevărată. Aceasta spun cuvintele Evanghelistului, insuflat de Dumnezeu: *Era Lumina cea adevărată* – τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν – *care luminează pe tot omul, care vine în lume. Pe tot omul fără excepție, fie creștin, fie necreștin. Căci această lumină îl și face pe om, om, și pe ființa umană, ființă umană. Aceasta înseamnă că, după suflet, fiecare om este logosic, după suflet, este creștin; după firea sa, fiecare om este purtător-de-Hristos, purtător-de-lumină. În aceasta constă valoarea veșnică a fiecărui om. În aceasta constă măreția dumnezeiască a fiecărui om. Venind pe lume, încă de atunci, fiecare om aduce în sufletul său puțin din Evanghelia lui Hristos; fiecare – evanghelist, fiecare – teolog, fiecare – hristolog, fiecare – revelator al lui Hristos, fiecare – propovăduitor al lui Hristos, fiecare – arătător al lui Hristos. De aceea, în principiu, nimeni dintre oameni nu are vreo justificare pentru viața sa necreștinească în lume, nimeni, mai cu seamă creștinii, căci cel puțin „după firea” lor, ei trebuie să împlinească miezul Evangheliei lui Hristos. Atâta timp cât această *sfințenie* logosică – Lumina logosică este răspândită peste toate fapăturile și ființele, toate glăsuiesc, toate răsună tunător, binevestindu-L pe Hristos Dumnezeu-Logosul; tot ce există se revarsă într-o imensă arătare a lui Dumnezeu, arătare a lui Hristos: *În lume era și lumea prin El s-a făcut, dar lumea nu L-a cunoscut* (vers. 10). Iar cununa lumii, care poartă chipul lui Dumnezeu – omul. Și, cu toate acestea: *lumea nu L-a cunoscut* (vers. 10). De ce? După libertatea sa, după nedorința sa, după răutatea sa de bunăvoie aleasă, de a lupta împotriva lui Dumnezeu și împotriva lui Hristos.*

Prin reaua lor voință, ca și cu un clopot negru atotcuprinzător, oamenii au acoperit toată lumina logosică a lumii, au stins toate izvoarele de lumină, toate lămpile lui Dumnezeu din lume și au rătăcit, zburând prin întunericul lor, în beznă și în haos. Și, astfel, se zbate și se îneacă permanent întru el, pentru ca în întunericul său să afunde tot ceea ce le aduce aminte de Dumnezeu, de Hristos. Datorită

luminii logosice pe care oamenii o aduc cu ei înșiși în această lume, după fire, ei sunt *ai Săi*, ai lui Hristos. Însă, după reaua lor voință, sunt străini de Hristos, ca și cum nu s-ar înrudi deloc cu El. De aceea Evanghelistul și scrie: *Întru ale Sale a venit, dar ai Săi nu L-au primit* (vers. 11). Aici este de remarcat o abia perceptibilă deosebire între oameni ca ai Săi și celelalte ființe ca ale Sale. El a venit *întru ale Sale* – εἰς τὰ ἴδια; τὸ ἴδια cuprinde toate ființele, toate fapăturile acestei lumi și oamenii împreună cu ele, căci, de s-ar fi referit doar la oameni, Evanghelistul ar fi zis: „doar în mijlocul oamenilor”. Întrucât oamenii au refuzat să-L primească pe Dumnezeu-Logosul întrupat, iar celelalte creaturi au rămas lângă El (pietrele, dvera templului, pământul, soarele, adică toată natura, în afară de om), Sfântul Evanghelist i-a lăsat deoparte pe oameni și a zis: *τὰ ἴδια*, iar, în fruntea tuturor oamenilor, evreii, care au fost în sensul cel mai deplin *ἴδιοι* – ai lui Hristos¹¹.

1, 12

Tot acest semn este nesfârșita libertate a oamenilor: ca oamenii să se raporteze la Dumnezeu după libera lor voință. În acest sens, nu există niciun fel de constrângere din partea lui Dumnezeu și a Domnului Hristos față de oameni. Întreaga Sa Evanghelie este întemeiată pe această liberă autodeterminare pentru și împotriva lui Hristos. „Dacă vrei”, acesta este principiul călăuzitor al lui Hristos în propovăduirea Sa și în câștigarea pentru Evanghelie. Pilda cea mai evidentă: cei doisprezece Apostoli. Toți au fost martorii oculari ai lucrărilor, minunilor, întâmplărilor, învățăturilor lui Hristos și, cu toate acestea, Iuda s-a decis împotriva lui Hristos, iar cei unsprezece, de asemenea, după libertatea lor, pentru Hristos. Iar după ei – nenumărați alții, toți până în ziua de azi; și după Iuda, mulți – toți până în ziua de azi. Însă, la fel va fi și din ziua de azi până la Înfricoșătoarea Judecată. Toți, cei care se decid pentru Domnul Hristos, adaugă deja înnăscutei lor lumini logosice încă multe alte lumini și puteri ale lui Hristos; ei, prin lumina

11. Evreii erau din același neam cu Hristos, în acest sens trebuie înțeleasă „asemănarea”. A nu se confunda cu porunca dată de Dumnezeu „să facem om după chipul și asemănarea Noastră” (Facerea 1, 26). (n. trad.)

lor, văd lumina lui Hristos; iar ea, prin credință și celelalte virtuți evanghelicești, prin toate suvoaiele, coboară în sufletele lor; și ei devin tari, de neînving și atotputernici. Cu ajutorul acestor puteri logosice, ei *sporesc* neconținut în creșterea lui Dumnezeu (Coloseni 2, 19), „în omul desăvârșit”, se hristifică și devin *fii ai lui Dumnezeu*. Acesta este sensul cuvintelor Evanghelistului: *Și celor câți L-au primit, care cred în numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu* (vers. 12). Tuturor *celor care cred în numele Lui* li se dă această atotputernică *stăpânire* care transfigurează ființa umană în *fu* al lui Dumnezeu, în moștenitor al lui Dumnezeu, căruia, ca unui co-moștenitor al Dumnezeului-om, îi aparțin toate bunătățile și toate desăvârșirile lui Dumnezeu. Această *naștere* a omului, această sporire a sa are toate trăsăturile *nașterii* duhovnicești din Dumnezeul-om și sporirii duhovnicești prin Dumnezeul-om: *la starea bărbatului desăvârșit, la măsura vârstei deplinătății lui Hristos* (Efeseni 4, 13). Un astfel de om, astfel de oameni *se nasc de la Dumnezeu* cu toată ființa: întreaga lor voință, toate cugetele lor, toate simțirile lor, toate dispozițiile lor sufletești, întreaga lor viață își iau izvorul din Dumnezeu, din sfintele Sale porunci și se reduc la Dumnezeu și la sfintele Sale porunci.

1, 13

Ei își predau toate ale lor atât de mult lui Dumnezeu, le lasă atât de mult în grija lui Dumnezeu, încât El îi umple de dumnezeiasca Sa iubire, de Adevăr, Dreptate, Lumină și, cu ajutorul acestor sfinte și dumnezeiești puteri, se transformă în *fiii lui Dumnezeu*, iubesc și fac tot ceea ce este al lui Dumnezeu și disprețuiesc tot ce este al diavolului. De aceea în cuvintele Sfântului Ioan Teologul sunt atât de multe adevăruri provenite din experiență: *Oricine este născut din Dumnezeu nu săvârșește păcat, pentru că sămânța lui Dumnezeu rămâne în acesta; și nu poate să păcătuiească, fiindcă este născut din Dumnezeu* (1 Ioan 3, 9). Astfel, în sufletele celor *care cred* în Hristos, toate *se nasc* neconținut *de la Dumnezeu*; toate ale lor ies din Dumnezeu: cugetele, simțirile, dispozițiile sufletești, cuvintele și lucrările. Toate ale lor se înfăptuiesc după Dumnezeu, nimic nu este după om. Cuvântul Evanghelistului despre ei, insuflat de

Dumnezeu, este adevărat: *care nu din sânge, nici din poftă trupească* – ἐκ θελήματος σαρκός, *nici din poftă bărbătească* – ἐκ θελήματος ἀνδρός, *ci de la Dumnezeu s-au născut* (vers. 13).

Unde este atunci voința lor? Toată este în credința lor, în iubirea lor, în iubirea lor față de Dumnezeu, în iubirea lor față de Hristos, în viața lor evanghelicească, în viețuirea după Hristos, în Hristos și pentru Hristos; toată voința este supusă Dumnezeului-om, împlinind sfintele Sale porunci prin lucrarea sfintelor virtuți evanghelicești și prin slujirea sfintelor adevăruri evanghelicești.

1, 14

Și Logosul S-a făcut trup – ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο (vers 14): Dumnezeu-Logosul întreg *S-a făcut om*. Iar mai devreme, într-un alt fel, a fost prezent în *trup*, în om; și, din nou, într-alt fel, în celelalte ființe și fapte. Iar acum? Dumnezeu-Logosul întreg, cu toate desăvârșirile dumnezeiești, *S-a făcut trup*, vremelnic; iar prin *trup*, S-a arătat pe Sine întreg, a arătat întreaga plinătate a Dumnezeirii Sale (cf. Coloseni 2, 9). *Devenind om*, Dumnezeu-Logosul S-a unit în modul cel mai direct și mai deplin cu firea omenească și, în mod deosebit, prin *trupul* Său – cu întreaga fire – cu întreaga fire omenească. De aceea Evanghelistul adaugă: *și S-a sălășluit între noi* (vers. 14). Ca om, El nu este doar pentru Sine om, ci este de dragul nostru și pentru noi și, prin urmare, *între noi*. El *S-a făcut trup* pentru a arăta că *trupul* este pentru Dumnezeu și după Dumnezeu; că este și el chemat și are ca țel să se umple de Dumnezeu; să viețuiască prin El, pentru El și întru El, să se umple de Dumnezeu, să Îl întrupeze în sine pe Dumnezeu.

Micul *trup* omenesc a făcut loc în sine lui Dumnezeu-Logosul întreg. Da, în aceasta constă sfânta taină, sfântul adevăr și sfânta realitate: *trupul* este templu al lui Dumnezeu, sălașul lui Dumnezeu, casa lui Dumnezeu. Măritelul *trup* omenesc a făcut loc întru sine Celui fără de sălaș. Cum? Iată acea realitate în Sfânta Născătoare de Dumnezeu: prin Duhul Sfânt, Ea zămislește, poartă și naște pe Dumnezeu-Logosul, Cel fără de sălaș. Da, de netâlcuit, însă adevărat. Că este adevărat, ne arată mai târziu întreaga istorie

a viețuirii pe pământ a lui Hristos, Dumnezeu-om, Fiul Sfintei Fecioare. Prin întreaga Sa viețuire și lucrare pe pământ, El a arătat că este Dumnezeu. Și, prin aceasta, că Sfânta Fecioară este Născătoare de Dumnezeu, căci L-a născut pe Dumnezeu și Domnul nostru Iisus Hristos.

Întreaga desăvârșire dumnezeiască pe care Dumnezeu-Logosul a adus-o și a introdus-o în trup, devenind trup, Evanghelistul, înțelept de Dumnezeu, îl numește *plin de har și de adevăr*. El bine-vestește: Dumnezeu-Logosul, *devenind trup, S-a sălășluit între noi, plin de har și de adevăr* – πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας (vers. 14). Iar toată această desăvârșire dumnezeiască, tot acest har și adevăr, Dumnezeu-om l-a arătat prin faptele și cuvintele Sale, prin întreaga lucrare dumnezeiesc-omenească pentru mântuirea lumii și am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl (vers. 14). Noi am văzut, nu doar eu, unul dintr-un colț al vreunei mici cetăți din Galileea sau al vreunui sătuc iudeu, ci noi, toți oamenii, contemporanii Lui, în cursul viețuirii Sale pe pământ. Am văzut toată slava lui Dumnezeu și puterea Sa în trup omenesc, în trupul lui Iisus Nazarineanul, Unul-Născut Fiul lui Dumnezeu.

1, 15

Cel dintâi martor ocular al Dumnezeului-om, al puterii și slavei Sale – Sfântul Ioan Înaintemergătorul. El nu doar mărturisește despre El, ci și *strigă* – κέκραγεν – pentru ca toți să audă și să înțeleagă. Ce mărturisește Ioan? Mărturisește că Iisus este Dumnezeu în trup; obârșia Lui nu este din lumea oamenilor, a lui Ioan; cu toate că, prin nașterea în trup, vine după Ioan, El, ca Dumnezeu-Logosul, era mai înainte de Ioan: *Acesta era despre Care am zis: Cel care vine după mine a fost înaintea mea, pentru că mai înainte de mine era* (vers. 15). Însă în această constă însemnătatea lui Iisus în această lume: că El – Cel Veșnic – S-a sălășluit într-un trup omenesc mărginit, El – Cel netrecător – într-un trup trecător, El – Dumnezeu întreg, Adevărul lui Dumnezeu întreg, Bunătatea întreagă, Iubirea întreagă, Înțelepciunea întreagă, viețuiește într-un mărunțel trup omenesc.

1, 16-17

Și astfel că *din plinătatea Lui noi toți am luat și har peste har* (vers. 16); *am luat* din Iubirea Sa dumnezeiască, iar acum o cunoaștem, căci întru ea viețuim; *am luat* din Bunătatea Sa dumnezeiască, din Adevărul Său dumnezeiesc, din Înțelepciunea Sa dumnezeiască și din întreaga Sa plinătate dumnezeiască; și toate acestea le știm acum, toate acestea le avem acum, căci prin acestea și viețuim în trupul Său dumnezeiesc-omenesc – Biserica. Iar toate acestea, prin bogăția lor, prin noutatea lor, prin autenticitatea lor, prin nesfârșitul, nemărginitul, incomensurabilitatea lor, covârșesc atât de mult ceea ce am avut și am cunoscut despre ele în Lege și în fire, încât se poate spune cu adevărat că toate acestea abia *prin Iisus au venit*, ca și când nu ar fi fost mai înainte. Aceasta înseamnă cuvintele Sfântului Evanghelist: *Pentru că Legea prin Moisi s-a dat, iar harul și adevărul au venit prin Iisus Hristos* – διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο (vers. 17).

Hristos și Adevărul, Hristos și Harul sunt în așa măsură una, încât, înainte de arătarea lui Hristos în trup, ele sunt ca și cum nu ar fi fost în această lume. Harul înseamnă toate desăvârșirile dumnezeiești și toate puterile dumnezeiești pe care Dumnezeu-Logosul le aduce în lumea noastră pământească, intrupându-Se și devenind om. Iar toate aceste desăvârșiri dumnezeiești, toate aceste puteri dumnezeiești au fost prezente în lumea Vechiului Legământ prin umbra sa; numai Dumnezeu-Logosul Întrupat le dăruiește neamului omenesc în deplina realitate și plinătate dumnezeiască și omenească: *atoaterealitatea și atoatedeplinătatea*. După El și cu ajutorul Lui, noi avem și știm: desăvârșitul Adevăr dumnezeiesc, desăvârșita Dreptate dumnezeiască și celelalte desăvârșite însușiri și puteri dumnezeiești, le avem în caracterul lor nemărginit și desăvârșit și veșnic, însă și în desăvârșita lor împlinire și realitate pământească. De aceea Evanghelistul înhristizat are deplină dreptate când afirmă că *harul și adevărul au venit prin Iisus Hristos*.

1, 18

Că este astfel, că Iisus Hristos a adus cu adevărat toate desăvârșirile dumnezeiești, Îl întruchipează și-L înfățișează pe Dumnezeu întreg cu toate însușirile, puterile, desăvârșirile Sale, o dovedesc mai departe